

Received-Makale Geliş Tarihi 07.03.2024
Published-Yayınlanma Tarihi 31.05.2024
Volume-Cilt (Issue-Sayı), ss/pp 11(107), 969-978

Review Article / Derleme Makale
10.5281/zenodo.11405209

Serpil Şengil
<https://orcid.org/0009-0008-6789-077X>
Milli Eğitim Bakanlığı, Samsun / TÜRKİYE

Seçil Akaltun
<https://orcid.org/0009-0000-4110-5982>
Milli Eğitim Bakanlığı, Samsun / TÜRKİYE

Celalettin Katı
<https://orcid.org/0009-0004-6844-3841>
Milli Eğitim Bakanlığı, Samsun / TÜRKİYE

Dezavantajlı Gruplar İle Çalışan Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirmede Yaşadığı Zorluklar

Difficulties Experienced by Teachers Working with Disadvantaged Groups in Measurement and Evaluation

ÖZET

Toplumların ilerlemesi kalkınması ve gelişmişlik düzeyi eğitim ile çok yakından ilişkilidir. Günümüzde eğitim alanında yapılan her türlü çalışmanın geri bildiriminin alınması, iyi bir ölçme aracı ve iyi işleyen bir değerlendirme sürecine bağlıdır. Eğitim süreci içinde yapılan ölçme ve değerlendirme faaliyetleri, yapılan eğitimle ne kadar uyumlu olursa öğrenme eksiklikleri ve mevcut durum o kadar iyi ortaya konulabilecektir. Eğitimin verimliliğinin artması iyi bir ölçme aracına ve sorunsuz bir değerlendirme sürecine bağlıdır. Ölçme ve değerlendirme alanında birçok teknik olmasına karşın uygulamada kullanılan tekniklerin sınırlı sayıda kaldığı görülmektedir. Bu sınırlılıklar beraberinde bazı aksaklıklar ve problemleri ortaya çıkarmaktadır. Öğretmenlerin sınırlı sayıda ölçme araçları kullanmasının temelinde ölçme değerlendirme sürecinde karşılaştıkları güçlükler yatmaktadır. Bu karşılaştıkları güçlükler neticesinde öğretmenler ölçme değerlendirme sürecindeki karşılaştıkları güçlükleri alternatif çözüm yolları üretmişlerdir. Ürettikleri bu çözüm yollarının ortaya konulması önem arz etmektedir. Eğitim öğretim hayatında ölçme değerlendirme olmazsa olmaz bir kavramdır. Öğrenme sürecini gözlemlemek, kazandırılmak istenilen, eksik kalan, tamamlanan davranışları gözlemlemek, hedefe ulaşıp ulaşılmadığını anlamak için eğitim öğretimin vazgeçilmez bir parçası olarak düşünülmektedir. Bu araştırmanın amacı; dezavantajlı bölgede çalışan öğretmenlerin ölçme değerlendirme süreçlerinde karşılaştıkları güçlükleri belirlemektir. Bu çalışmada dezavantajlı bölge olarak kabul edilen ilkökul ve ortaokulda çalışan öğretmenlerin ölçme değerlendirme yaparken karşılaştıkları güçlükler belirlenmeye, yaşanan güçlüklerin çalışılan bölgeyle ilişkisi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Dezavantajlı bölgelerde çalışan öğretmenlerin ölçme değerlendirme süreçlerinde karşılaştıkları güçlüklerin belirlenmesi açısından önemli olan bu çalışmayla yaşanan güçlüklerin çözülebilmesi için atılması gereken adımların atılabilmesi ve önlemler alınabilmesine katkı sağlanacağı umulmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin karşılaştıkları güçlükleri kendilerince ürettikleri çözümlerin bu konuda benzer sorunları yaşayan öğretmenlere yol gösterici olabileceği düşünülmektedir. Öğrencilerin devamsızlık durumlarının ölçme ve değerlendirme süreçlerini olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılan çalışmanın sonunda konu ile ilgili olarak çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Öğretim, Ölçme, Değerlendirme, Dezavantaj

ABSTRACT

The progress, development and level of development of societies are closely related to education. Today, receiving feedback on all kinds of studies carried out in the field of education depends on a good measurement tool and a well-functioning evaluation process. The more compatible the measurement and evaluation activities carried out during the education process are with the education provided, the better the learning deficiencies and the current situation can be revealed. Increasing the efficiency of education depends on a good measurement tool and a smooth evaluation process. Although there are many techniques in the field of measurement and evaluation, it is seen that the number of techniques used in practice remains limited. These limitations bring about some disruptions and problems. The reason why teachers use limited measurement tools lies in the difficulties they face in the measurement and evaluation process. As a result of these difficulties, teachers have produced alternative solutions to the difficulties they encountered in the measurement and evaluation process. It is important to reveal the solutions they produce. Measurement and evaluation is an indispensable concept in education life. It is considered an indispensable part of education to observe the learning process, to observe the desired, missing and completed behaviors and to understand whether the goal has been achieved or not. The purpose of this research is to determine the difficulties faced by teachers working in disadvantaged regions in measurement and evaluation. In this research, we tried to determine the difficulties encountered by teachers working in primary and secondary schools, which are considered disadvantaged regions, while making assessments and evaluations, and revealing the relationship between the difficulties experienced and the region in which they work. It is hoped that this study, which is important in determining the difficulties faced by teachers working in disadvantaged regions in measurement and evaluation, will contribute to taking the necessary steps and taking precautions to solve the difficulties experienced. In addition, it is thought that the solutions that teachers produce themselves to the difficulties they encounter may be guiding teachers who experience similar problems in this regard. At the end of the study, which concluded that students' absenteeism negatively affected the measurement and evaluation processes, various suggestions were made regarding the subject.

Keywords: Education, Training, Measurement, Evaluation, Disadvantage.

1. GİRİŞ

Hızla değişen dünyada bilim ve teknolojinin çok yüksek bir hızda geliştiğine tanık olmaktadır. Toplumlar açısından bu değişimin bir parçası olmak, bu değişime ve gelişime ayak uydurmak açısından eğitimin önemi yadsınamazdır. Eğitim, bireyin yaşantısında, istekleri yönünde farklı bir değişim veya eğilim göstermesidir (Ertürk, 1988). Çağı yakalayabilen ülkeler ve toplumların kalkınması için büyük bir öneme sahip olan eğitim, gerçek yaşam şekillerine uyum sağlayacak bireyler yetiştirmemizi, ilerleyen ve gelişen teknolojiye ayak uydurmamızı sağlayacaktır (Duruhan vd., 2013). Eğitim genel anlamıyla düşünüldüğünde uzun bir süreçtir. Bu sürecin istendik şekilde ilerleyip ilerlemediğini görmek, eğitim sürecinin çok önemli bir unsuru olan ölçme değerlendirme ile mümkün olabilmektedir. Ölçme değerlendirmenin eğitim öğretim süreci boyunca bu kadar önemli olduğu durumda öğretmenlerin bu konuda karşılaştığı güçlüklerin, eksikliklerin ortaya çıkarılması ihtiyacı bulunmaktadır. Son yıllarda eğitim alanında yapılan araştırmalar, ölçme değerlendirme yöntemlerinin öğrencilerin başarısını etkileyen unsurların başında geldiğini ortaya koymaktadır. Bu çalışmalar, ölçme ve değerlendirmenin eğitimin çok önemli, vazgeçilemeyen bir parçası olduğunu göstermektedir. Son zamanlarda dünyada çağdaş eğitime olan gereksinim ülkemizde de mevcut programların değişimin zorunlu hale getirmiştir (Bayrak & Erden, 2007). Yeni öğretim programlarıyla geleneksel eğitim anlayışının yerini öğrenci ihtiyaçlarına önem veren, öğrenci merkezli, öğretmenin tek otorite olmadığı, öğrencinin bakış açısına değer veren yeni bir eğitim anlayışı desteklenmeye çalışılmıştır. Bu değişimler öğrenme ortamlarının, öğretim stratejilerinin düzenlenmesini gerektirmektedir (Gömleksiz & Bulut, 2007). Bununla birlikte, değişen programlar öğrenciyi aktif hale getirmekte, öğrenci merkezli eğitim hedeflenmektedir. Programların değişmesiyle ölçme değerlendirme yaklaşımları da değişmektedir. Geleneksel ölçme değerlendirme yaklaşımlarının yerini sürece dayalı alternatif ölçme değerlendirme yaklaşımları almaktadır (MEB, 2004). Ölçme değerlendirme yöntemleri uygun bir şekilde kullanıldığında, öğrencinin öğrenme performansı da olumlu olarak etkileyecektir (Mertler ve Campbell, 2005). Araştırmalar sonucu ölçme değerlendirme yöntemlerinin öğrencilerin öğrenme yaklaşımlarını ve yöntemlerini etkilediği görülmüştür (Beckwith, 1991).

2. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Bir öğretim programını oluşturan temel öğeler; hedefler, kapsam, eğitim durumları ve ölçme değerlendirme adı altında dört tanedir. Ölçme değerlendirme öğrencilerin gelişimleri hakkında fikir sahibi olunmasını sağlamaktadır. Eğitim-öğretim sürecinde önemli bir yere sahiptir. Öğretim programının sağlamlığı, öğrenci başarısı, kullanılan yöntemlerin etkililiği hakkında bilgi veren oldukça önemli bir role sahiptir. Öğrenciler hakkında bilgi sahibi olup bu bilgileri velilere ulaştırma, öğrencileri yönlendirme, okuldaki rehberlik servisine öğrenci hakkında bilgi verme, öğretmenin kendini değerlendirmesi, öğretim programını değerlendirme, hedeflere ulaşıp ulaşılmadığını belirleme ve ilgililere katkı sağlama gibi birçok görevi olan ölçme değerlendirmenin eğitim öğretimdeki rolü ve önemi büyüktür (Baykul, 2000). Eğitimde bu kadar öneme sahip ölçme değerlendirme dezavantajlı olarak görülen okullarda nasıl yapılmaktadır? Okulun dezavantajı ve avantajları ölçme değerlendirme sürecini etkiler mi?

Toplumların ilerlemesi kalkınması ve gelişmişlik düzeyi eğitimin gelişmişliğine bağlıdır. Günümüzde eğitim alanında yapılan her türlü çalışmanın geri bildiriminin alınması iyi bir ölçme aracı ve değerlendirme sürecine bağlıdır. Eğitim süreci içinde yapılan ölçme ve değerlendirmeler yapılan eğitimle ne kadar uyumlu olursa öğrenmede oluşan eksiklikler o kadar iyi ortaya konabilir. Eğitimin verimliliğinin artması iyi bir ölçme aracına ve sorunsuz bir değerlendirme sürecine bağlıdır. Ölçme ve değerlendirme alanında birçok teknik olmasına karşın uygulamada sınırlı kalmaktadır. Bu sınırlılık beraberinde bazı sorunları ve problemleri getirmektedir. Öğretmenlerin sınırlı ölçme araçlarının kullanmasının temelinde ölçme değerlendirme sürecinde karşılaştıkları güçlükler yatmaktadır. Bu karşılaştıkları güçlükler neticesinde öğretmenler ölçme değerlendirme sürecindeki karşılaştıkları güçlüklerle alternatif çözüm yolları üretmişlerdir. Ürettikleri bu çözüm yollarının ortaya konulması önem arz etmektedir. Eğitimde bu kadar öneme sahip ölçme değerlendirme dezavantajlı olarak görülen okullarda nasıl yapılmaktadır? Okulun dezavantajı ve avantajları ölçme değerlendirme sürecini etkiler mi? Bu soruların cevaplandırılmasından önce ölçme ve değerlendirme süreçlerinin ayrıntılı olarak ele alınmasında fayda vardır.

2.1. Ölçme

Ölçme, bir niteliğin gözlenip, gözlem sonuçlarının sayı ya da sembollerle ifade edilmesidir. Ölçme, nitelikleri nicel hale getirme işidir. Ölçmenin diğer bir tanımı da betimlemedir. Ölçmeden söz edilebilmesi için mutlaka sayı kullanılması gerekli değildir, semboller kullanılabilir veya betimleme söz konusu olabilir. Eğitimde ölçmenin önemi, verilecek kararlara bir destek sağlamaktır. Ölçme araçlarının hassasiyeti arttıkça eğitimle ilgili yapılacak ölçmeler daha objektif olacaktır (Turgut, 1997). Böylece alınan kararlar da daha

objektif olacaktır. Ölçülmek istenen değerler soyut değerlerdir. Somut şeyleri ölçmek, soyut olanları ölçmekten daha kolay ve sonuçlar daha nettir. Ölçme işleminin aşamaları; ölçülmek istenen özelliklerin tespit edilmesi, ölçülecek özelliklerin hangi sembollerle ya da sayılarla belirtileceğine karar verilmesi, belirli kurallar dâhilinde niteliklerle nicelikleri eşleştirme işleminin yapılması şeklinde ele alınabilir.

2.1.1. Ölçme Araçlarında Olması Gereken Özellikler

Geçerlik ve güvenilirlik; ölçme araçlarının olmazsa olmaz iki niteliğidir. Araştırmacıların, ölçme aracı kullanımında ve seçiminde titiz ve dikkatli olmaları önemlidir. Güvenirlik, ölçme sonuçlarının tesadüfi hatalardan arınma derecesini ifade eden bir kavramdır (Turgut, 1997). Bir ölçme sonucunun, içindeki tesadüfi hatalar ne kadar az ise sonuç o oranda güvenilir olacaktır. Güvenirlik, herhangi bir ölçme aracının ölçtüğü özellikleri ne derece duyarlılıkla ölçebildiği, yani ölçme sonuçlarının hatadan ne derece arınmış olduğudur. Güvenirlik, ölçü aracının tutarlılığıdır.

Ölçme yapılırken gösterilecek dikkat ve titizlik güvenilirliği artırır. Ölçme işleminin herhangi bir basamağında yapılan dikkatsizlik hataları sonuçların güvenilirliğini düşürür. Güvenirliği artırmak için duyarlılığı yüksek araç veya yöntemler kullanılmalıdır. Duyarlılığı yüksek bir araç veya ölçme yöntemi daima güvenilirliği yüksek sonuçlar vermektedir. Ölçme sonuçlarının yeterli duyarlılıkta kaydedilmesi güvenilirliği gerçek değerine yaklaştırır. İki ölçüm arasında fark ne kadar az ise o testin güvenilirliği o kadar yüksektir. Ölçme aracının tutarlı ve duyarlı ölçme yapması aracın güvenilirliğini belirler. Ölçmede güvenilirliği belirleyen üç temel özellik; duyarlılık, tutarlılık ve kararlılıktır

2.2. Değerlendirme

Değerlendirme; ölçmenin sonuçlarını bir ölçütle ilişkilendirerek bir yargıya ulaşma süreci olarak tanımlanabilir. Değerlendirmede iki tane ana unsur vardır. Bunlardan birisi ölçüm, diğeri ise ölçümleri karşılaştırmak için kullanılan ölçüttür. Değerlendirme işlemi bu iki ögenin karşılaştırılması ile gerçekleşir. Harlen'e (1998) göre ise değerlendirme, ölçümler dâhil her türlü bilgi toplama ve bu bilgilerden bir değer yargısına ulaşmaktır. Değerlendirme, ölçme sonucunu bir ölçüt ile karşılaştırarak, bu yolla ölçme sonucuyla belirlenmiş olan özellik hakkında bir karara varma işlemidir. Genel olarak bir sistemdeki girdiler, kontrol edilebilenler ve edilemeyenler olmak üzere iki gruba ayrılırlar (Churcman, 1968, s. 61-78). Eğitim sistemindeki araç ve gereçler, eğitime alınacak birey sayısı, kanunlar, yönetmelikler gibi girdiler kontrol edilebilen; öğrencilerin, öğretmen ve yöneticilerin özellikleri, toplumun özellikleri vb. girdiler de kontrol edilemeyen değişkenler olarak ele alınabilir. Kontrol edilebilen girdilerin sistem üzerindeki istenmeyen etkileri azdır ve sistemde bu tür girdilerden ileri gelen arızaların düzeltilmesi daha kolaydır. Örneğin, bir kurstaki öğrencilerin başarısızlığı, kursa gelen kişi sayısının fazla olmasıyla ilgili olabilir. Bu durumu düzeltmek için, yeni şube açılıp öğrenci sayıları gruplara bölünerek azaltılabilir. Sistemde, kontrol edilemeyen girdilerden kaynaklanan arızaların giderilmesi kontrol edilebilenlere kıyasla daha zordur. Bu durumda değerlendirmenin önemi ortaya çıkmaktadır. Eğitim gibi, kontrol edilemeyen girdilerin çok olduğu bir sistemde, değerlendirme sonuçlarının isabetliliği, fiziksel sistemlere kıyasla hem daha düşük, hem de karar verme ve sistemin kontrolü zordur. Bu bakımdan, eğitimdeki değerlendirme sonuçlarına mutlak doğrular olarak bakmamak ve çok çabuk sonuçlandırılmasını beklememek gerekir. Eğitimdeki arızaların kaynakları sistemin girdileri, süreci veya değerlendirme süreci arasındadır. Bunlar aynı zamanda neyin değerlendirileceği konusuna ışık tutar.

3. DEZAVANTAJLI GRUPLAR

Fransızcadan dilimize geçen dezavantaj kelimesi, “üstünlük, kazanım, yarar, teniste eşitliğin bozulması için alınan ilk puan” anlamlarına gelen avantaj kelimesinin zıddı yani “avantajlı olmama durumu” olarak açıklanabilir (TDK: 2005). Dezavantajlı olmak yaşamımız boyunca karşımıza çıkabilen olayların sonucunu gösteren bir kavram olarak düşünülebilir. Artı, eksi yönleri, fayda ve zararları karşılaştırırken bu faydaların, zararların ne olduğu şeklinde açıklanabilir (Güngör, 2011, s.34-35). Dezavantaj bireyler arasında değişebilen bir kavramdır. Birisi için dezavantaj olan bir durum, başka bir birey için, başka bir yaşamda dezavantaj olmayabilir (Havighurst, 1965). Sosyal olarak dezavantajlı görülebilen bireyler genelde gelir seviyesi düşük, kırsal bir geçmişe sahip kişilerdir (Havighurst, 1965).

Eğitim, sosyalleşmenin gerçekleşmesi, çocukların ve ergenlerin kişilik ve kimliklerini bulma, sosyal ve duygusal zekâlarının gelişimleri için önemli bir rol oynamaktadır. Eğitim ortamında öğrencilerin akranlarıyla etkileşimi sosyal ve akademik gelişimi destekler. Okul ve sınıf ortamında olmak, akranlarıyla etkileşim kurma avantajı sağlar. Sosyal sermaye, ailelerin eğitime olumlu bakışı, aile ilgisi, sosyal ve ekonomik yönden güçlü olma durumları eğitimde avantaj sağlamaktadır. Bir toplumun karakterini belirleyen değerlerin eğitimle şekillendiği ve sosyal sermayenin de eğitim gibi ekonomik büyümeyle

ilişkili olduğu ifade edilmektedir (Hargreaves, 2001). Yoksul çocukların eğitiminde yoksulluk faktörünün etkisinin azaltılması için yapılacak çalışmalar okul ile aileler arasındaki ilişkilerin geliştirilmesine bağlı olmakla birlikte eğitim öğretim planlanmasının dezavantajlı öğrencilerden daha avantajlı öğrenciler yönünde bir süreç izlenmesi gerekmektedir. Bu etkileşim benlik algısında gelişim, özgüven gelişimi ve kimlik inşa etmede oldukça önem taşımaktadır. Öğrenci bu etkileşim içinde dâhil olma, diğerleriyle birlikte çalışma, belirli kurallar çerçevesinde diğerleri ile iş yapma, kendini ayarlama, özdenetim gibi yetkinlikleri geliştirir.

UNESCO tarafından tanımlanan dezavantaj ile dezavantajlı olan grupları sınıflandırma uluslararası ve ulusal verilerle örtüşmektedir. Dezavantaj kavramı, sosyal dışlanma, sosyal dışlanmaya sebep olan etkenler, dezavantajlı bireylerin farklı bir şekilde isimlendirilmesine neden olabilmektedir. Toplumda, dezavantaja sahip bireylerle ilgili yapılan çalışmalarda “köyden gelenler”, “dezavantajlı olanlar”, “kent yoksulları” ve “varoşlar” şeklinde tanımlanmaktadır (Erman, 2001; Gökçe, 2009). Son 20 yılda Türkiye’de ortaya çıkan nüfus hareketliliği incelendiğinde; 90’lı yıllarda kent nüfusu toplam nüfusun %59’u iken 2000’li yılların başında %65, 2007 yılında ise %77,3 olmuştur (TÜİK, 2012). Dezavantajlılık yoksullukla, göçle, aile içi parçalanmalarla ilişkili bir kavramdır. Kırsal alanda zor yaşam şartları, işsizlik, ekonomik zorluklar ailelerin göç etmesine sebep olmaktadır (Fodulken ve Newbold, 2008).

Dezavantajlı grupları “yoksulluk, dışlanma, ayrımcılık ve şiddet riski oluşturabilecek kişilerden oluşan, göçmenler, engelli insanlar, hayattan izole olmuş yaşlı insanlar ve çocuklar” olarak sıralayabiliriz. Günümüzde hala eğitim imkânlarından faydalanamayan çocuklar bulunmaktadır ve çocukların nitelikli eğitime ulaşması sosyoekonomik durum, kültür, anadil, engeli olma, din, cinsiyet gibi etkiler göz önünde bulundurulmalı ve kapsayıcı bir eğitim çerçevesi oluşturulmalıdır. Ülkemizde öğrencilerin sosyoekonomik durumunun başarıyı etkilediği, genellikle sosyoekonomik düzeyi düşük öğrencilerin başarılarının da düşük olduğu görülmektedir. Çocukların hızla büyüdüğü, kişisel özelliklerinin biçimlendiği ilk çocukluk dönemi başta olmak üzere sürekli devam eden değişimde evdeki ortam ve yaşantının da eğitim öğretime büyük katkıda bulunması kaçınılmazdır. Ailenin eğitim durumu, öğrencinin okulda öğrendiklerini pekiştirebilir ya da köreltebilir (Dam, 2008).

3.1. Roman Dezavantajlı Öğrenciler

Yapılan araştırmalarda ülkemizde ve dünyada Roman öğrencilerin devamsızlık sorununun olduğu, Türkiye’de Roman öğrenciler arasında okula devamsızlığın büyük bir problem olduğu belirtilmektedir. Okula devamsızlık, düşük akademik başarı, okul bırakma ve okul uyumu gibi sorunları beraberinde getirmektedir. Bu durum Romanların eğitim sisteminin dışında kalmasına ya da eğitim sürecinde başarısız olmasına neden olmaktadır (Mercan-Uzun ve Bütün, 2015). İlgili araştırmalar, Roman çocuklarının okula karşı tutumu gereği, okul bırakma oranının çok olduğunu, devamsızlığın görüldüğünü ve okuma yazma öğrenme oranlarının çok düşük olduğunu belirtmektedir (Akkan vd., 2011). Çocukların davranışlarını etkileyen çeşitli nedenler bulunmaktadır. Bunlardan bazıları Roman çocukların ve ailelerinin okula karşı tutumu, ders araç ve gereçlerinin temin edilememesi, ders çalışma imkânlarının yetersiz olması, etraflarında eğitilmiş kişilerin az olması, ilgisizlik, sosyal dışlanma, hedef belirsizliği, çocukların küçük yaşlarda çalıştırılması, ekonomik zorluklar, kültürel alışkanlıklar, hayatı anlık yaşama düşünceleri olarak sıralanmaktadır (Genç vd., 2015). Sonuç olarak; Roman çocuklar eğitime erişilebilirlik ve eğitim düzeylerinin gerçekten endişe verici olduğu belirtilebilir. Bütün bu zorluklar nedeniyle Roman çocukların eğitim süreci hep zorluklarla doludur. Okul hayatı düzenli olmayan, sürekli devamsızlık yapan, bu öğrenciler derslerinde başarılı olamamakta, eğitim öğretim hayatına uyum sağlayamamaktadır (Akkan vd., 2011). Bütün bunlar dikkate alındığında Roman çocukların yaşadığı bu sıkıntıların büyük oranda çevrelerindeki eğitim seviyesinin düşüklüğünden ileri geldiği söylenebilir. Bu sıkıntıyı çözmek için, eğitim sürecine bu öğrencileri daha çok kanalize etmek, eğitime adapte olmalarını sağlamak için çocukları eğitimin içinde tutmak, devamsızlık oranını düşürmek için onlarla daha yakından ilgilenmek, başarı seviyelerini artırarak eğitim hayatlarını ileri vadelere taşımak, ailelerini bilinçlendirerek, farkındalıklarını artırmak, bütün bunların olabilmesi için de yine bu bölgede görevli öğretmenleri psiko-sosyal yönden güçlendirmek gerekir.

Okul, çocuklardan topluma uyum sağlamayı, başkalarına saygılı olmayı bekler, çalışkanlığa ve etkinliğe teşvik eder. Bu değerler üst ve orta sınıf insanların çocukları tarafından korunabilir. Fakat alt sınıf çocuklarının bu değerlere biraz daha yabancı olduğu görülmektedir. Okul, belli bir yeri olan, belli bir süresi olan, öğrenci ve öğretmeni değişen, geniş bir çevreye hitap edebilen, eğitim faaliyetini plan ve program içinde sürdüren, öğrenme faaliyetini organize olarak devam ettiren, genel ve mesleki çeşitler içerisinde şekillenen kuruluşun adıdır (Akyüz, 1978). Okul ve aile ortamı eğer birbirinden çok farklıysa, bu durum

çocukları ikilemede bırakabilmektedir. Ailenin değerleri, okula göre daha baskın olduğu için çocuklar ailenin değerlerini daha çok sahiplenebilirler. Bundan dolayı aile ortamı avantajlı olan çocuklar orta sınıf çocuklarıyla eşit durumda değildirler. Alt sınıfta bulunan çocuklar yetenekli bile olsalar eğitimde ilerleme eğiliminde olmayabilirler, öğrenimlerini yarıda bırakmaya dahi hazırdırlar. Romanların yaşam ve kültürlerine bakıldığında sözü edilen profile yakın oldukları söylenebilir. Bu nedenle Roman öğrencilerin olduğu bölgeyi dezavantajlı diye nitelendirmemiz mümkündür.

Çocuklar, toplumsal kuralları ve onlara uyulmadığı takdirde söz konusu olan cezaları eğitim yoluyla öğrenirler. Ödül ve ceza bir toplumda denetim için oldukça önemlidir. Toplumda düzgün yaşamak için kurallar koyulmuştur. Bu kurallar eğitim yoluyla çocuklara aktarılır. Ancak bu eğitime yeteri kadar ulaşamayan çocukların da olduğu göz ardı edilmemelidir. Roman çocuklarının ve gençlerinin de kaliteli eğitime ulaşabilmesinin önünde engeller bulunmaktadır. Bu engeller özetle; kaliteli okullara erişim, ekonomik yetersizlikler nedeniyle ulaşılamayan kırtasiye, ders araç gereci, üniforma, ayakkabı, projelere katılım gereçleri, ders çalışma imkân ve ortamlarının yetersizliği, etüt çalışması yaptırabilecek nitelikte yararlanabilecekleri kimselerin olmaması ve çocukların küçük yaşta çalışmaya alıştırılması gibi nedenler şeklinde sayılabilir. Bu tür sorunlar çözülerek Roman çocuklarının eğitim yoluyla niteliklerini artırmak veya üniversiteye gidebilmelerinin önünü açmak gerekmektedir. Roman çocukları için bu ekonomik yetersizliklerin yanında oluşan önyargılar, bazen öğretmenlerin olumsuz tavırları, diğer öğrencilerin taklit ve dışlama eğilimleri ve ilgisizlik gibi nedenler de başarısızlığı körükleyici olabilmektedir. Hedef belirleme ve geleceğe yönelik düşük profilli beklentiler çocukların derse karşı azim, şevk, istek ve ümitlerini kırmaktadır. Bu olumsuzluklara ailelerin de ilgisizliği eklendiğinde eğitimde başarı sacayağının iki direği yıkılarak işlevsiz hale gelmektedir. Bilindiği gibi eğitimde öğrenci, öğretmen ve veli üçlüsünün işbirliği başarı için her zaman olmazsa olmaz kuraldır.

3.2. Dezavantajlı Gruplar İle İlgili Yapılan Çeşitli Araştırmalar

İrlanda'da yapılan bir projede, üniversite öğrencileri, dezavantajlı gruptan ortalama 14 yaşındaki ortaokul son sınıf öğrencilerine mentörlük yapmışlardır. Araştırmanın bulgularına göre, yapılan etkinlikler, bu ortaokul öğrencilerinde özerklik, geleceğe umutla bakmak ve kimlik gelişimine olumlu etkiler olarak tespit edilmiştir. Başka bir çalışmada dezavantajlı öğrencilere verilen destek eğitimleriyle ilgili meta analiz çalışmasındaki bulgularına göre destek eğitimleri, ilk ve ortaokullardaki dezavantajlı gruplardan öğrencilerin akademik başarısını arttırmaktadır. Çalışmada özel ders verme, geri bildirim, gelişimi takip etme ve işbirlikli öğrenmenin eğitim açısından önemli ve istatistikî olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. Sonuç olarak dezavantajlı öğrencilere verilen destek eğitimlerinin, bu öğrencileri olumlu olarak etkilediği ve onlara faydalı olduğunu söylemek mümkündür (Genç vd., 2015).

Tor (2017) çalışmasını, Roman öğrencilerin eğitim öğretim hayatlarında karşılaşılabilecekleri sorunları ortaya çıkarmak için hazırlamıştır. Yaşantılarında karşılarına çıkan sorunlu durumları ifşa etmek için hazırlamıştır. Hazırladığı çalışma Çorum İli Sungurlu ilçesinde çoğunluğunu Roman öğrencilerin oluşturduğu bölgede çalışan öğretmenlere üzerine olmuştur. Yapılan çalışmada Roman öğrencilerin, devamsızlık sorunu olduğu, okula uyum sağlayamadıkları, okula istekli gelmedikleri, anne babalarıyla gereken diyalogu sağlayamadıklarını görmüştür.

Diktaş vd. (2016), Roman çocukların Uşak'ta karşılaştıkları eğitim öğretim aksaklıklarını ortaya çıkarmayı amaç edinmiştir. Romanların eğitim öğretimde karşılaştıkları aksaklıklara vurgu yapmak için Türkiye ve bazı Avrupa ülkelerinde bir takım aktiviteler sürdürülmüştür. Bu aktivitelere katkıda bulunmak, bu problemlere yeni bir bakış açısı kazandırmak ve karşılaşılan durumun düzeltilmesine yönelik katkılar sunmak amacıyla bu makale kaleme alınmıştır. Makale, nitel araştırma yöntemlerine göre yürütülmüştür. Araştırmada öğrencilerle, ailelerle, öğretmenlerle ve idarecilerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Böylelikle aynı meseleyi dört farklı pencereden görebilme imkânı sağlamıştır.

Öksüz vd. (2018), çalışmalarında, ilkökul 4. sınıfta bulunan Roman öğrencilerin cinsiyet, sosyal destek, okul doyumu, umut düzeyi, algıladıkları öğretmen kavramı, hayat beklentileri gibi değişkenler açısından incelemektedir. Çalışmaya 2015-2016 öğrenim yılında Samsun ili merkez ilçelerinde öğrenim gören Roman kökenli 60 (32 kız, 28 erkek) ilkökul dördüncü sınıf öğrencisi katılmış olup, araştırma kapsamında belirlenen değişkenlere ait veriler, Çocuklar İçin Kapsamlı Okul Doyumu Ölçeği, Algılanan Öğretmen Davranışı Ölçeği, Çocuklarda Umut Ölçeği, Çocuk ve Ergenler İçin Sosyal Desteği Değerlendirme Ölçeği yardımıyla toplanmıştır. Elde edilen veriler Mann-Whitney U ve Spearman Brown korelasyon katsayısı testleri ile analiz edilmiştir. Araştırma sonuçları, araştırmaya katılan Roman çocukların okul doyumu düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Roman çocukların okul doyumu düzeyleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermezken, okul doyumu düzeyi ile umut düzeyi ve alt boyutları

arasında anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Roman çocukların okul doyumu düzeyi ile algılanan sosyal destek düzeyi arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmazken, aile desteği alt boyutunda pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin varlığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte Roman çocukların okul doyumu düzeyleri ile algılanan öğretmen davranışı arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Zhang ve Burry-Stock (2003), araştırmasında ilk ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin ölçme araçlarını kullanma sıklıklarını, bu araçları uygulamada kendi yeterlilik algılarını ve ne tür ölçme araçları kullandıklarını incelemiştir. Çalışma örneklemini 297 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma verileri, öğretmenlerin öğretim yaptığı kademe ilerledikçe geleneksel ölçme yöntemlerinden; çoktan seçmeli test sorularına, kısa cevaplı sorulara daha fazla yöneldiği görülmüştür ayrıca ortaöğretim seviyesindeki öğretmenlerin kağıt-kalem kullanılarak yapılan testleri daha sık olarak uyguladıkları ve bu yöntemde kaygılarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin ise çoktan seçmeli test sorularına alternatif olarak performansa dayalı ölçme araçlarını daha sık uyguladıkları ortaya konulmuştur. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmenlerin buldukları kıdem fark etmeksizin bu alanda aldıkları eğitimle bu araçları kullanım yeterlilikleri arasında paralellik olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca çalışmanın bir diğer sonucuna göre katılımcılar; akademik eğitimin, gerçek hayat uygulamalarına uygun olarak düzenlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Yıldırım'ın (2000) yaptığı araştırmada yalnızlık, sınav kaygısı, aile, arkadaş ve öğretmen desteği değişkenlerinin akademik başarıyı ne denli yordadığı incelenmiştir. Araştırma kapsamına lise ikinci sınıfta okuyan 280 kız 265 erkek olmak üzere toplam 545 öğrenci alınmıştır. Sonuç olarak ise öğretmen desteği, aile desteği, yalnızlık ve sınav kaygısı değişkenleri akademik başarıyı manidar olarak yordamakta, arkadaş desteği ise yordamamaktadır.

Literatür incelendiğinde ölçme değerlendirme, dezavantajlı bölgede öğretmenlik ile ilgili araştırmalara ulaşıldığı ancak, dezavantajlı bölgede çalışan öğretmenlerin ölçme değerlendirmede yaşadığı güçlükler ile ilgili bir araştırmaya rastlanmadığı görülmüştür.

4. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRMEDE YAŞANAN ZORLUKLAR

Eğitim de avantaj olduğu kadar dezavantaj da mevcuttur. Temizlik, hijyen ve personel boyutunda okulların güçlendirilmesi, çocukların sosyalleşmesi, birlikte yaşam, toplumsal yaşama hazırlanma paylaşma, sorumluluk alma ve sorgulama dayanışma, empati yapma gibi değerlerin içselleştirilmesi eğitimin avantajları olarak sayılabilir. Bunların yanı sıra değer görme ve eşdeğerlilik, farklı cinsle bir arada olma, ev içi şiddet ve her türlü istismara, işçiliğe ve emek sömürüsüne karşı bedenini koruma bilincinin oluşması gibi olgular eğitimin avantajları olarak görülmektedir. Eğitimin dezavantajları, riskiyle karşı karşıya kalma ve taşıyıcı olma. Oyun alanlarının ve toplu oyunların sınırlandırılmasının ya da tamamen yasaklanmasının çocuklarda biriktirdiği stres ve gerilime bağlı enerji boşalması, kontrolsüz davranışlar geliştirmedir. Aile yapısı, eğitim düzeyi ve gelir dağılımındaki eşitsizlik genel anlamda sosyoekonomik düzey ile ilişkilidir.

Günümüzde, öğretmenin öğretici olmaktan çok yönlendirici olduğu görülmektedir. Bu durum ölçme değerlendirme aşamasında da göze çarpmaktadır. İlköğretim okullarında yeni programların uygulanmasında ölçme değerlendirme ile ilgili güçlükler yaşandığı, çeşitli araştırmalarda görülmüştür (MEB, 2004). Ölçme değerlendirme araçlarının hazırlanmasının uzmanlık gerektirdiği, ölçme değerlendirme konusunda öğretmenin yeterince bilgisinin olmaması, uygun ölçme aracı seçiminde zorluk yaşanması, özellikle kalabalık sınıflarda, dezavantajlı bölgelerde ölçme değerlendirme aşamasında öğretmenlerin oldukça güçlük çektiği göz ardı edilemeyecek bir gerçektir. Güçlük, bir konu hakkında zorluk çekmek anlamına da gelmektedir. Öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme uygulamaları konusunda sorunlar yaşadığı; bu konuda kendilerini yeterli görmedikleri; ölçme ve değerlendirme konusunda eğitime ihtiyaç duydukları çeşitli araştırmalarla belirlenmiştir (Yapıcı ve Demirdelen 2007; Gözütok vd., 2005; Yaşar vd, 2005).

Öğretmenlerin ölçme değerlendirmede karşılaştıkları güçlükler ile çalıştıkları bölge arasında ilişki bulunmaktadır. Öğretmenler açısından dezavantajlı bölgenin getirdiği güçlüklerin kaynağı; öğrenciden kaynaklı, öğretmenden kaynaklı, eğitim-öğretim sürecinden kaynaklı ve ölçme değerlendirme sürecinden kaynaklı olarak değerlendirilebilir. Ölçme değerlendirme sürecinde karşılaşılan güçlüklerin nedenleri olarak öğrencilerin devamsızlık yapması, okuma-yazma sorunu, öğrenci sorumsuzluğu, derse ayrılan sürenin az oluşu ve uygun ölçme aracını seçememek olarak sayılabilir. Dezavantajlı öğrencilerin eğitimleriyle ilgili yapılan çalışmalarda; okuma başarısının değerlendirildiği ve okur-yazarlık gelişimlerinin değerlendirildiği makaleler incelendiğinde öğrencilerin okuduğunu anlama, analiz sentez yapma, eleştirel düşünme ve eleştirel okuma becerilerinin yeterince gelişmediği görülmüştür (Fındık ve

Kavak, 2013; Aytaş ve Kardeş, 2014). Bu konuda dezavantajlı öğrencilerin doğdukları andan itibaren yaşadıkları çevresel koşullar ve yaşantı girdilerindeki eksikliklerin bilişsel gelişimlerini olumsuz etkilemesi ile akademik başarı odağında okuma-yazma ve ileri düzey anlama- yorumlama becerilerinde problem yaşamalarına neden olduğunu ortaya koymuştur.

Öğretmenlerin ölçme değerlendirmede karşılaştıkları güçlüklerin bölge şartlarından etkilendiği de bir gerçektir. Dezavantajlı bölgelerde karşılaşılan problemlerin genel olarak; devamsızlık, bozuk davranışlar, okul terki, okuldan kaçma, geç gelme, aile ilgisizliği, eğitime ilgisizlik, gelecek beklentisi olmayışı, eğitimsiz aile, kültür, çevresel koşullar, küçük yaşlarda evlilik, okuryazarlık problemi, örnek alınacak kimsenin olmaması olarak sıralanması mümkündür. Dezavantajlı bölgedeki problemlerin kültür, aile, sosyo-ekonomik nedenler gibi faktörlerden kaynaklandığı görülmektedir. Okula devamı etkileyen faktörlerin incelendiği çalışmalarda okul dışı etkenlerin, ailelerin bakış açılarının ve eğitime yükledikleri anlamdaki eksikliklerin, öğretmenlerin etkisinin, cinsiyetin okula devam konusunda anlamlı etkisi olduğu görülürken; devamsızlık yapma süresi uzadıkça bunun genel olarak bulunan eğitim kademesine devamı da olumsuz etkilediği yönünde sonuçlar edinilmiştir (Köse, 2019). Benzer sonuçları çalışmalarında ortaya koyan Cerit ve Porsuk (2020) Dezavantajlı bölgedeki çocukların okula devamı etkileyen faktörlerden ailenin eğitim düzeyi ve ailedeki bakım gerektiren engelli ya da yaşlı bireylerin varlığının etkisi olduğunu ortaya koymuştur.

Ölçme ve değerlendirme sürecinde karşılan problemleri, öğrenci kaynaklı, öğretmen kaynaklı ve eğitim-öğretim sürecinden kaynaklı problemler, ölçme-değerlendirme aracından kaynaklı problemler olarak dört gruba ayrılabilir. Öğrenci kaynaklı problemler; öğrencinin ilgisizliği, öğrenci devamsızlığı, okuma yazma problemi, okulu önemsememek, kaygısız öğrenciler olarak ortaya çıkmaktadır. Dezavantajlı gruplardaki çocukların karşılaştıkları önyargı ve toplumsal dışlanma sorununun, onların okul başarısı ile de ilişkili olduğu açıktır. Bu konuda geniş çaplı çözümler aranması gerektiği ve okul başarısını arttırmanın öncelikle ailelerin sosyoekonomik anlamda gelişimlerinin sağlanmasıyla ve eğitsel olarak bilinçlendirilmesiyle doğru orantılı olarak artabileceği yönünde görüşler belirtilmiştir (Genç vd., 2015). Diktaş vd. (2016) ise dezavantajlı öğrencilerin eğitimi konusunu aile, öğrenci, öğretmen ve idareci boyutunda bütünsel olarak incelemiştir. Benzer olarak burada ailelerin önyargı ve sosyal dışlanmaya maruz kaldıklarından sıkça bahsettiği; idareci ve öğretmenlerin davranış problemleri ve derse uyum sağlayamama problemlerini dile getirdikleri görülmüştür.

Ölçme ve değerlendirmeye ilişkin öğretmen kaynaklı problemler; ölçme değerlendirme konusunda yetersiz hissetme, uygun ölçme araçları bulmakta sorun yaşama, motivasyon eksikliği olarak sayılabilir. Bayır (2019)'ın yaptığı çalışmada; öğretmen adaylarının gözünden dezavantajlı gruptaki çocukların eğitim süreçlerinin incelendiği çalışmada öğrenmelerdeki etkililiğin sağlanması için öğreticilerin içeriği materyal ve etkinliklerle zenginleştirmenin etkili olacağı, aile eğitiminin önemi gibi sonuçlar elde edilmiştir. Buna ek olarak Yaşar ve Amaç (2018) dezavantajlı öğrencilerin eğitimleriyle ilgili öğretmen adaylarıyla yaptığı çalışmada farklı gruplardan öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasında öğretmen eğitimlerindeki farklılaşmanın önemli olduğu ortaya konmuştur.

Eğitim-öğretim sürecinden kaynaklı problemler olarak ders sürelerinin yetersiz oluşu, derslere uygun ölçme aracı kullanılamaması sayılabilir. Dezavantajlı öğrencilerin okul doyum düzeylerinin incelendiği çalışmada okul doyum düzeyi ile algıladıkları sosyal destek ve algıladıkları öğretmen davranışları arasında anlamlı ilişki bulunmadığı ortaya konmuş ve bu durumun dezavantajlı öğrencilerin okula devamsızlık düzeyleriyle ilişkili olabileceği yönünde düşünce ortaya konmuştur (Öksüz vd., 2018). Bu durumu destekleyecek şekilde Adıgüzel (2020) çalışmasında dezavantajlı öğrencilerin eğitim hakkında yeterince yararlanmadığını ve okullaşma oranlarının arttırılması gerektiğini belirtmiştir.

Ölçme-değerlendirme araçlarından kaynaklanan problemler; öğrenciye uygun ölçme aracı hakkında bilgi eksikliği, uygun ölçme aracına karar verememek, ölçme aracının ölçülecek özellikleri ölçmemesi, ölçme aracının hata barındırması, ölçme aracının duyarlı olmaması olarak değerlendirilebilir. Nitekim yapılan bazı araştırmalarda da öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının ölçme ve değerlendirme yöntemleri hakkında yeterli bilgi sahibi olmadıkları (Acar ve Anıl, 2009; Akdağ, 2011; Bal ve Doğanay, 2010) uygun ölçme araçlarını hazırlamada zorlandıklarını (Bayat ve Şentürk, 2015) belirlenmiştir. Bu sebeple öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerle ölçme ve değerlendirme süreci ile ilgili eğitim almaları, ayrıca eğitim fakültelerinde ölçme ve değerlendirmeyle ilgili derslere daha fazla yer verilmesi ve bu derslerin içeriklerinin branş bazında özelleştirilmesi önem arz etmektedir.

Ölçme-değerlendirme sürecinde karşılaşılan güçlüklerin çözümüne ilişkin öğretmenlere ölçme değerlendirme ile ilgili eğitim verilmesi, öğrencilere eğitim verilmesi, devamsızlığı azaltmak için projeler

geliştirilmesi, velilerin bilinçlendirilmesi, okuma yazma probleminin çözülmesi için destek olunması, öğrenci ve öğretmenlerin motive edilmesi gibi çalışmalar yapılabilir. Kazu (2019) araştırmasında dezavantajlılığın ve yoksulluğun eğitimle anlamlı yönde ilişkili olduğu konusunda Özbaş (2018) ile benzer sonuçlar ortaya koymuştur. Ailelerin işsizliğinin, ekonomik kaygılarının, konut yetersizliğinin, sosyal güvence ve güvenlik problemlerinin çocuklarının eğitimi konusunda gereken özeni göstermekten onları alıkoyduğu ve hatta okul çağındaki çocuklarının da onlarla birlikte gündelik işlerde çalışmalarına neden olduğunu ortaya koymuşlardır.

5. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Literatürdeki çalışmalar doğrultusunda dezavantajlı bölgede çalışan öğretmenlerin eğitim öğretim sürecinde güçlükler yaşadıkları gibi ölçme ve değerlendirme sürecinde de güçlükler yaşadığı görülmektedir. Öğretmenlerin çalıştıkları dezavantajlı bölgenin koşullarının farkında oldukları, yine dezavantajlı bölgenin koşullarından kaynaklanan güçlüklerin farkında oldukları ancak bu durumun farkındalıkla sınırlı kaldığı yeterli çözüm üretmedikleri söylenebilir. Dezavantajlı bölgede çalışan öğretmenlerin birden fazla kaynağın sebep olduğu problemlerden etkilendiği ve ölçme değerlendirme sürecinde bu problemlerin doğrudan etkili olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin karşılaştıkları problemlere bireysel çabalarının yeterli olmadığı, geniş kapsamlı ve sistematik çözüm faaliyetlerinin düzenlenmesinin daha etkili olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda dezavantajlı bölgedeki öğrencilerin okula uyum noktasında geniş kapsamlı program uygulanması gerekmektedir. Dezavantajlı bölgenin şartlarının iyileştirilmesi öğretmenlerin okulda karşılaştıkları problemleri ortadan kaldırılması, öğrencilerin okula ve derslere uyumu açısından önem arz etmektedir.

Aynı zamanda Anayasal bir hak konumunda olan eğitim hakkı dezavantajlı olan ya da olmayan tüm bireyler için geçerli bir haktır. Bu sebeple özellikle dezavantajlı olan grupların eğitim hakkından tam olarak yararlanmasının sağlanması için gerekli tedbirler alınmalıdır. Özellikle devamsızlık ve derse karşı ilgisizlik sebebiyle ölçme ve değerlendirmede yaşanan güçlüklerin olduğu inkâr edilemez bir gerçekliktir. Bu güçlüklerin ortadan kaldırılmasına yönelik olarak tarafımızca şu önerilerde bulunmaktadır. Öğretmenlere seminer ve hizmet içi eğitimler düzenlenerek ölçme değerlendirme konusunda eksik bilgileri varsa geliştirmeleri sağlanabilir. Hizmet içi eğitim faaliyetleri geniş zaman aralıklarında ve her derse yönelik ayrıntılı çalışmalar şeklinde düzenlenebilir. Eğitim öğretim faaliyetlerine veli katılımı sağlanarak ölçme değerlendirme konusunda veliler bilinçlendirilebilir. Öğrencilere eğitim verilerek öğrencilerin ölçme değerlendirme konusunda bilinçlenmesi sağlanabilir. Öğretmenlerin uzman görüşüne başvurabilecekleri ölçme değerlendirme uzmanlarıyla bir arada bulunmaları sağlanabilir. Ölçme değerlendirme uzmanları il, ilçe milli eğitim müdürlükleri kadrolarında istihdam edilebilir. Uzmanlar tarafından ölçme değerlendirmede karşılaşılan güçlüklerle ilişkin durumlar örneklerle uygulamalı olarak anlatılabilir. Ölçme değerlendirme sürecinde karşılaşılan güçlükler dersler bazında karşılaştırmalı olarak incelenebilir. Bu alanda yapılan çalışmalar artırılabilir.

KAYNAKÇA

- Acar, M., & Anıl, D. (2009). Sınıf öğretmenlerinin performans değerlendirme sürecindeki değerlendirme yöntemlerini kullanabilme yeterlikleri, karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *TÜBAV Bilim Dergisi*, 2(3), 354-363.
- Adıgüzel, S., & (2020). Türkiye’de yaşayan Romanların eğitim hakkının Avrupa Birliği ve sosyal politika açısından değerlendirilmesi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi*, 11(21), 1-20.
- Akkan, B. E., Deniz, M. B., & Ertan M. (2011). *Sosyal dışlanmanın roman halleri*. Roman Topluluklar İçin Bütünlüklü Sosyal Politikalar Geliştirme Projesi.
- Akyüz, Y. (1978). *Türkiye’de öğretmenlerin toplumsal değişimdeki etkileri* (2. Baskı). Doğan Basımevi.
- Akyüz, Y. (2010). *Türk eğitim tarihi*. PegemA Yayıncılık.
- Aytaş, G. & Kardaş, D. (2014). Dezavantajlı öğrencilerin okuma anlama gelişimleri. *Turkish Studies*, 9(11), 79-92.
- Bal, A. P., & Doğanay, A. (2010). İlköğretim beşinci sınıf matematik öğretiminde ölçme-değerlendirme sürecinde yaşanan sorunların analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 3(3), 373-398.
- Bayat, S., & Şentürk, Ş. (2015). Fizik, kimya, biyoloji ortaöğretim alan öğretmenlerinin alternatif ölçme değerlendirme tekniklerine ilişkin görüşleri. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 118-135.

- Bayır, Ö. (2019). Dezavantajlı gruptaki çocuklarla eğitim süreci: sınıf öğretmeni adaylarının görüşleri. *Eğitim ve Bilim*, 44(199), 321-336.
- Baykul, Y. (2000). *Eğitimde ve psikolojide ölçme: klasik test teorisi ve uygulaması*. ÖSYM Yayınları.
- Bayrak, B., & Erden, A.M. (2007). Fen bilgisi öğretim programının değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 137-154.
- Beckwith, J. B. (1991) Approaches to learning.their context and relationship to assessment perform ance. *Higher Education* 22 , 17-30.
- Cerit, Ç., & Porsuk, A.O. (2020). Roman çocukları ve okula devamsızlıkları: kırklareli’de bir okul örneği. *Uluslararası Akademik Psikolojik Danışma ve Rehberlik Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 283 – 295.
- Churchman, C.W. (1968). *The Systems Approach*. Dell Publishing.
- Dam, H. (2008). Öğrencilerin okul başarısızlığında aile faktörü. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 14(1), 75-79
- Diktaş, A., Deniz, A. & Balcıoğlu, M. (2016). Uşak’ta Yaşayan Romanların Türk Eğitim Sistemi İçerisinde Yaşadıkları Problemler. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 1121-1142.
- Duruhan, K., Gürbüzürk, O., Şan, İ., & Pepeler, E. (2013). Türk eğitim sistemi içinde eğitilmiş olmanın, ilerlemeci ve geleneksel anlayışlar ile uygulamalar yönünden değerlendirilmesi (Malatya İli Örneği). *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(3), 59-78.
- Erman, T. (2001). The politics of squatter (gecekondu) studies in Turkey: The changing representations of rural migrants in the academic discourse, *Urban Studies*, 38(7), 983-1002.
- Ertürk, S. (1988). Türkiye’de eğitim felsefesi sorunu. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 11-16.
- Fındık, L., & Kavak, Y. (2013). Türkiye’deki sosyo-ekonomik açıdan dezavantajlı öğrencilerin pısa 2009 başarılarının değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 19(2), 249-273.
- Foulkes, M. & Newbold, B. K. (2008). Poverty catchments: migration, residential mobility and population turnover in impoverished rural Illinois communities, *Rural Sociology*, 73(3), 440-462
- Genç, Y., Taylan, H.H., & Barış İ. (2015). Roman çocuklarının eğitim süreci ve akademik başarılarında sosyal dışlanma algısının rolü. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 33, 79-97.
- Gökçe, E. (2009). Discrimination in primary education in the slums of Turkey.
- Gömlüksiz, M.N., & Bulut, İ. (2007). Yeni fen ve teknoloji dersi öğretim programının uygulamadaki etkililiğinin değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(1), 76-88.
- Gözütok, D., Akgün, E., & Karacaoğlu, C. (2005). İlköğretim programlarının öğretmen yeterlilikleri açısından değerlendirilmesi. *Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu*, 14-16 Kasım 2005, Kayseri, 17-39.
- Güngör, G. (2011). *İlköğretim okullarının öğretmen görüşlerine göre sosyal sermaye düzeyleri ve dezavantajlılıkları ile ilgili değişkenler arasındaki ilişki*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin Üniversitesi.
- Hargreaves, D. (2001). A capital theory of school effectiveness and improvement. *British Educational Research Journal*, 27(4), 487-503
- Harlen, W. (1998). *The Teaching of Science in Primary Schools* (Second Edition).The Cromwell Press.
- Havighurst, R. (1965). Who Are The Socially Disadvantaged? *The Journal Of Negro*, 34(1), 39-46
- Kazu, İ.Y. (2019). Sosyo-Ekonomik açıdan dezavantajlı kişilerin eğitimleri sırasında karşılaştıkları sorunlar. *Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 249 – 273.
- Köse, E. (2019). Dezavantajlı bölge okullarında öğrenim gören risk altındaki öğrencilerin okul bağlılıklarını etkileyen faktörler. *Eğitim ve Bilim*, 44(199), 321-336.
- MEB (2004). *İlköğretim fen ve teknoloji dersi (4-5. sınıflar) öğretim programı*. Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.

- Mercan-Uzun, E., & Bütün, E. (2015), Roman çocukların okula devamsızlık nedenleri ve bu durumun çocuklar üzerindeki etkileri. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(2), 315-327.
- Mertler, C. A., & Campbell, C. S. (2005, April). Measuring teachers' knowledge and application of classroom assessment concepts: Development of the Assessment Literacy Inventory. *Paper presented at the annual meeting of the American Educational Research Association*, Montreal, QC, Canada.
- Öksüz, Y., Demir, E. G., & Öztürk M. (2018). Roman çocukların okul doyumunu düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (samsun ili örneği). *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(1), 256-268.
- Özbaş, M. (2018). Dezavantajlı sosyolojik tabakalarda zorunlu eğitim sürecini etkileyen değişkenler. *Kastamonu Education Journal*, 26(4), 1143-1154.
- Tor, H. (2017). Roman Çocukların Okul Başarısızlığına İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 6(3), ss.91-98.
- Turgut, F. (1997). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme metotları*. Nüve Matbaası.
- Yapıcı, M., & C. Demirdelen (2007). İlköğretim 4. sınıf programına ilişkin öğretmen görüşleri. *İlköğretim Online*, 6(2), 204- 212.
- Yaşar, Ş., Gültekin, B., Türkkın, N., Yıldız, N., & Girmen, P. (2005). Yeni ilköğretim programlarının uygulanmasına ilişkin sınıf öğretmenlerinin hazırbuluşluk düzeylerinin ve eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi: Eskişehir ili örneği. *Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu*, 14-16 Kasım 2005, Kayseri. 50-63.
- Yaşar, M.Y., & Amaç, Z. (2018). Öğretmen adaylarının dezavantajlı öğrencilere eğitim verme deneyimleri: zorluklar ve fırsatlar. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 611-634.
- Yıldırım, İ. (2000). Akademik Başarının Yordayıcısı Olarak Yalnızlık, Sınav Kaygısı ve Sosyal Destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 167- 176
- Zhang, Z., & Burry-Stock, J. A. (2003). Classroom assessment practices and teachers' self-perceived assessment skills. *Applied Measurement in Education*, 16(4), 323- 342.